

Rīgā, 2016. gada 28. oktobrī

Adresāts:
SIA "Kaugas"
Reģ.nr. 52103074671
Ļāvu iela 17
Liepāja LV-3411, Latvija

Kopija:
Dabas aizsardzības pārvalde
Baznīcas iela 7
Sigulda LV-2150, Latvija

EKSPERTA ATZINUMS

Nr. 2016/57

1. Eksperta atzinuma mērķis

Eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir pēc SIA "Kaugas" pasūtījuma Dabas aizsardzības pārvaldes publiskā iepirkuma "Aleju apsekošana un izvērtēšana" (Nr. DAP 2016/22) ietvaros sniegt eksperta vērtējumu par 22.11.2005. MK noteikumos Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" iekļauto **Vestienas muižas aleju** tās izpētes un robežu izvērtēšanas kontekstā. Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi uzdevumi (1) izvērtēt alejas aizsardzības statusu un tās novērtējumu teritorijas plānošanas dokumentos (2) veikt alejas apsekošanu dabā, lai pārbaudītu, vai alejā ir īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju atradnes, novērtēt alejas nozīmi konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanā ilgtermiņā (4) sniegt rekomendācijas nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu veikšanai alejā konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas kontekstā (5) apzināt pieejamo kultūrvēsturisko informāciju par Vestienas muižas aleju (6) sniegt ieteikumus par alejas robežas optimālo novietojumu no bioloģiskās vērtības, alejas saglabāšanas viedokļa un ainaviskās situācijas

Eksperta atzinums ir sagatavots par sugu grupām – sūnas, ķērpji. Atzinumā ir sniegta informācija par 14.11.2000. LR MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" uzskaitītajām sūnu un ķērpju sugām.

Eksperta atzinums ir sagatavots divos identiskos eksemplāros (katrs uz 6 lpp), viens no tiem tiek iesniegts atzinuma pasūtītājam SIA "Kaugas", otrs paliek eksperta rīcībā.

2. Eksperta atzinuma sagatavošanas metodes

Alejas esošais aizsardzības statuss noteikts, balstoties uz Dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem, kā arī Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem par īpaši

aizsargājamajām dabas teritorijām. Alejas statusa izvērtējums teritorijas plānošanas dokumentos sniegts, aplūkojot 13.10.2011. LR Teritorijas attīstības plānošanas likuma 5. pantā minētos dokumentus teritorijai, kurā atrodas aleja. Šie dokumenti ir (1) nacionālajā līmenī - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Nacionālais attīstības plāns (2) reģionālajā līmenī - plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma (3) vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi. Atzinumā apskatīti tieši reģionāla un vietējā līmeņa teritorijas plānošanas dokumenti, īpašu uzmanību pievēršot vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem, jo tie vistiešāk nosaka attiecīgās teritorijas izmantošanu.

Datu iegūšanā par īpaši aizsargājamajām sūnu un ķērpju sugām izmantota vizuālās uzskaites metode, alejā veicot katra koka apskati ar mērķi konstatēt aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas. Visas aizsargājamo sugu atradnes kartētas, izmantojot GPS uztvērēju Garmin GPSmap 64 (izmantota LKS-92 koordinātu sistēma).

Kultūrvēsturiskā informācija par Vestienas muižas aleju apzināta, apkopojot pieejamo informāciju interneta resursos.

3. Alejas aizsardzības statuss

Vestienas muižas aleja atrodas aizsargājamo ainavu apvidus "Vestiena" teritorijā. Teritorijas statusu, aizsardzības un izmantošanas noteikumus nosaka 02.03.1993. likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām", kā arī uz tā pamata izdotie 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" un 23.02.1999. MK noteikumi Nr. 69 "Noteikumi par aizsargājamo ainavu apvidiem".

Vestienas muižas aleja ir valsts nozīmes aizsargājams dabas piemineklis – aizsargājama aleja. Vestienas muižas alejas kā dabas pieminekļa statusu, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumus nosaka 02.03.1993. likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām", kā arī uz tā pamata izdotie 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" un 22.11.2005. MK noteikumi Nr. 888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām".

4. Alejas novērtējums teritorijas plānošanas dokumentos

Vestienas muižas aleja atrodas Madonas novada Vestienas pagasta teritorijā.

Teritorijas izmantošanu vietējā līmenī nosaka šādi teritorijas plānošanas dokumenti:

- Madonas novada teritorijas plānojums 2013. – 2025. gadam
- Madonas novada attīstības programma 2013. – 2020. gadam
- Madonas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. - 2038. gadam.

Reģionālā līmenī teritorijas attīstību nosaka:

- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020
- Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014-2030

Madonas novada teritorijas plānojuma 2013. -2025. gadam paskaidrojuma rakstā Vestienas muižas aleja minēta kā viena no aizsargājamo ainavu apvidū

“Vestiena” ietilpstojām aizsargājamām teritorijām. Teritorijas plānojuma ietvaros veiktajā stratēģiskajā ietekmes uz vidi novērtējumā atzīmētas 2 novada teritorijā esošās aizsargājamās alejas, tai skaitā Vestienas muižas aleja. Madonas teritorijas plānojuma saistošajā daļā teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos – XIII nodaļas “Prasības īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izmantošana” 2. punktā uzskaitītas pašvaldības teritorijā esošās normatīvajos aktos noteiktas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, tai skaitā aizsargājams dabas piemineklis – Vestienas muižas aleja. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 3. punkts nosaka, ka vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās nosaka 02.03.1993. likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” un 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” vai individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, ja tādi izstrādāti. Teritorijas plānojuma grafiskajā daļā Vestienas muižas aleja kā aizsargājama alejas attēlota (1) Vestienas pagasta pašreizējās izmantošanas kartē (2) Vestienas ciema pašreizējās izmantošanas kartē (3) Vestienas pagasta plānotās (atļautās) izmantošanas kartē (4) Vestienas ciema plānotās (atļautās) izmantošanas kartē.

Madonas novada attīstības programmā 2013.-2020. gadam nav konkrētas informācijas par Vestienas muižas aleju. Kā viena no rīcībām vidēja termiņa prioritātes VTP8 Dabas kapitāla apziņas veidošana ietvaros attīstības programmā noteikta rīcība RV.8.2. Vides informācijas iegūšana, uzkrāšana un analīze, kuras īstenošanai kā viens no uzdevumiem izvirzīts U.8.2.1. Attīstīt novada īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un objektus, kā kultūras mantojumu un unikālu Eiropas un Globālas nozīmes dabas kapitālu. Vestienas muižas aleja kā aizsargājama aleja norādīta stratēģiskajā vides novērtējumā Madonas novada attīstības programmai 2013. – 2020. gadam.

Madonas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013. – 2038. gadam nav konkrētas informācijas par Vestienas muižas aleju. Stratēģijā vispārīgi uzskaitītas novada aizsargājamās dabas teritorijas, norādot, ka novadā ir 2 aizsargājamās alejas. Stratēģijā iekļautajās vadlīnijās Madonas teritorijas plānojumam cita starpā ieteikts “izveidot visam Madonas novadam vienotu ceļa zīmju, norāžu uz mājvietām, uzņēmumiem, tūrisma un atpūtas objektiem, kultūras un dabas pieminekļiem izgatavošanas, dizaina un uzstādīšanas nosacījumus.

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030 un Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020 vispārīgi ieskicē Vidzemes mozaīkveida ainavas un kultūrainavas nozīmi, raksturojot to kā neatņemamu kultūrvēsturiskā mantojuma sastāvdaļu. Vidzemes reģiona aizsargājamās teritorijas un objekti šajos plānošanas dokumentos kopumā raksturoti kā neatņemama Vidzemes reģiona vērtība.

5. Alejas apsekošana

Vestienas muižas aleja apsekota 2016. gada 22. augustā plkst. 19:30 – 20:35. Apsekošanas laikā ir mākoņains, mēreni silts laiks bez nokrišņiem.

6. Alejas un tai piegulošās teritorijas vispārīgs raksturojums

Vestienas muižas alejas shēma un robežu apraksts dots 22.11.2005. MK noteikumu Nr.888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām” 58. pielikumā. Vestienas muižas aleja izvietota gar Vestienas muižas pievedceļu aptuveni 500 m garā posmā no

pagrieziena uz mājām “Straujēni” līdz ceļu krustojumam pie mājām “Zeltkalni”. Aleju pamatā veido vidēju dimensiju liepas, kā arī atsevišķi citu sugu platlapju koki. Alejas koki stādīti vienā rindā katrā alejas pusē, abu rindu koku vainagi, tiem savijoties, veido arkas efektu. Alejai piegulošo teritoriju veido lauksaimniecības zemju ainava ar atsevišķām, izklaidus izvietotām lauku viensētām.

1.attēls. Vestienas muižas aleja, skats virzienā uz mājām “Zeltkalni”. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

7. Alejā konstatētās īpaši aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas un alejas nozīme šo sugu saglabāšanā

Vestienas muižas alejā nav konstatētas īpaši aizsargājamās sūnu sugas. Alejā konstatētas divas īpaši aizsargājamās ķērpju sugas – kausveida pleurostikta *Pleurosticta acetabulum* (1 atradne) un bālā sklerofoora *Sclerophora pallida* (1 atradne).

Sugu atradņu skaits alejā ir neliels, tomēr tās ir labā stāvoklī. *Pleurosticta acetabulum* alejā atrasta uz liepas, savukārt *Sclerophora pallida* atradnes koks alejā ir osis. Apkopojot informāciju par īpaši aizsargājamo sugu atradnēm var secināt, ka Vestienas muižas aleja ir nozīmīga no īpaši aizsargājamo ķērpju sugu saglabāšanas viedokļa konkrētajā teritorijā.

8. Ieteikumi alejas apsaimniekošanai

No alejā konstatēto īpaši aizsargājamo ķērpju sugu saglabāšanas viedokļa alejā prioritāri saglabājami šo sugu atradņu koki. No aizsargājamās sugas *Sclerophora pallida* saglabāšanas viedokļa īpaši nozīmīgi ir alejā augošie lielāko dimensiju oši. *Pleurosticta acetabulum* potenciāli var augt uz dažādu sugu kokiem (autore pers. novērojums), tomēr prioritāri saglabājami atradnes kokam blakus esošie koki, kurus suga varētu kolonizēt vispirms.

9. Alejas kultūrvēsture

Vestienas muižas aleja pieder pie Vestienas muižas apstādījumiem, tomēr konkrēts stādīšanas laiks nav zināms. Vestienas muižā pašlaik ir restaurēta un tajā atrodas Vestienas pamatskola (2.attēls).

2.attēls. Vestienas muiža. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

Vestienas muižas alejas kā aizsargājams dabas objekts atradās valsts aizsardzībā pirms 1940. gada, kad tās ar valdības 1927. gada 17. janvāra rīkojumu iekļautas sarakstā Nr. 9 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem.

10. Ieteikumi aleju robežu izmaiņām

Ņemot vērā apkopoto informāciju par alejā sastopamajām īpaši aizsargājamajām sugām, alejas kultūrvēsturi un alejas ainavisko situāciju, ieteicams Vestienas muižas aleju saglabāt valsts nozīmes aizsargājamo aleju sarakstā tās esošajās robežās

11. Atzinumā norādītie normatīvie akti

Noteikumi par aizsargājamām alejām: Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr. 888, Latvijas Vēstnesis, 2005, 8. augusts, Nr. 196 (3354)

Teritorijas attīstības plānošanas likums: LR 2011. gada 13. oktobra likums, Latvijas Vēstnesis, 2011, 2. novembris, Nr.173 (4571)

Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām: LR 1993. gada 2. marta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, 25. martā, Nr. 5

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264, Latvijas Vēstnesis, 2010, 30. martā, Nr. 50 (4242)

Noteikumi par aizsargājamo ainavu apvidiem: Ministru kabineta 1999. gada 23. februāra noteikumi Nr. 69, Latvijas Vēstnesis, 1999, 2. martā, Nr. 57/59 (1517/1519)

12. Atzinumā norādītie teritorijas plānošanas dokumenti

Madonas novada teritorijas plānojums 2013. -2025. gadam. Apstiprināts ar Madonas novada domes 2013. gada 16. jūlija lēmumu Nr. 425 (protokols Nr. 15, 11.p). Pieejams: <http://www.madona.lv/lat/?ct=ilona>

Madonas novada attīstības programma 2013.-2020. gadiem. Pieejama: http://www.madona.lv/lat/?ct=ap_strategija

Madonas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. - 2038. gadam. Pieejama: http://www.madona.lv/lat/?ct=ap_strategija

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020. Apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes 2015. gada 27.jūnija sēdē. Pieejama: http://www.vidzeme.lv/lv/regiona_attistibas_planosanas_dokumenti

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014-2030. Apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes 2015. gada 27.jūnija sēdē. Pieejama: http://www.vidzeme.lv/lv/regiona_attistibas_planosanas_dokumenti

13. Atzinuma sagatavošanā izmantotie informācijas avoti

Saraksts Nr. 9 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem: Valdības 1927. gada 17. janvāra rīkojums, Valdības Vēstnesis, 1927. gada 17. janvārī, Nr. 12. Pieejams: www.periodika.lv

Atzinuma sniedzējs

Evita Oļehnoviča
Sugu un biotopu eksperte biotopu grupās: meži un virsāji, purvi;

sugu grupā: sūnas

Sertifikāta numurs: 128

Sertifikāta derīguma termiņš: 13.11.2014.- 12.11.2017.